

ШОЧМО КУНДЕМЛАН ЎШАНЛЕ УЛЫТ

Морко районысо Кокласола школышто йоча-влакым патриот шўлышеш шуарыме пашам моштен виктарыме.

Виталий ГОРШКОВ

ФИЗИКЫМ туныктышо В.А.Подбойкин йоча-влаклан шке предметше дене келге шинчымашым пуымо деч посна историй да краевед пашам кугу кумыл дене вўда. Лучко ий ончыч школышто пончалтшо тоштерын пашажым врандарен колтымаште Валерий Александрович эн кугу надырым пыштен. Кызыт тыште 2,8 тўжем экспонат аралалтеш. Нунын коклаште 800 фронтовой серыш, фотосўрет, газет материал, сар эртыме верла гыч кондымо, рўдан пытыше ўзгар-шамыч улыт. Республикыште кумдан палыме краевед-историк М.Т.Сергеев школ музейыш шке библиотекеж гыч 750 книгаг пўлеклан конден ыле. Сар те мылан возымым йоча-влак кумылын лудыт.

Военно-патриотический пашам эртарен толмаште сар гўжлымў верлашке лектын коштмаш чот полшен. Икмыняр ий ончыч школысо следопыт-шамыч Белоруссий, Ленинград, Новгород, Псков мландыште кычалме пашам шуктеныт. Шке землякыштын, сареш 1944 ийыште геройла колышо санинструктор Екатерина Малининан шўгаржым муыныт. Герой ўдырым Витебск областеш тоеныт. Екатерина Ивановна "За отвагу" медаль, I степенян Отечественный война орден дене палемдалтын.

Патриот шўлышеш шуаралтше рвезе икшыве-влак военный училищыш тунемаш пурат. Коло утлаже офицер форма дене тўрлў вере служитлат. Кызыт военный училищылаште куд

рвезе тунемеш. Кокласола школ таче кум полковникше, кызытсе жапын геройжо, "Мужество" орден дене кум гана палемдалтше Василий Яковлев дене кугешна.

Тунемше-шамыч сарын ветеранже, кызытсе жапыште военный конфликт-тым корандымаште лийше участник, армийыште служитлыше, военный училищылаште тунемше-влак дене вашлийыт, спорт модмашым, тўрлў конкурсым эртарат.

Йоча-влакым патриот шўлышеш шуарыме месячник годым школ тоштерыште ен-влак поснак шукын ылыч. Йоча-шамыч Кокласола кундемим чапландарыше ен-влакын илышышт дене эше ик гана палыме лийыт. Теве Василий Красновын илыш корныжо нерген каласкалыше стендым ончалде нигузе коран каяш ок лий. Василий Федорович граждан сар годым Петлюрын, Врангельын войскашт ваштареш лўдде кредалын. В.Чапаевын дивизийыштыже служитлен. Тале йошкарarmeeцым ик гана веле огыл тушманын тылышкыже колтеныт. Пытартыш заданий годым тушман кидыш верештын, но йолташыже-влакым ужален огыл. Салтакым кырат, штык дене шурат. Колен манын, тудым шуэн кодат. А патыр землякна ылыжын, вийым погымеке, шке частышкыже пўртыл сенген. Лўддымў В.Ф.Краснов нерген варажым республикынан калык писательже Никандр Лекайн "Кўргнў вий" романым возен. Граждан да Кугу сарыште лўддымылыкым, пашаште чолгалыкым ончыктымыжлан Василий Краснов 1965 ийыште Ленин орден дене палемдалтын. Эргыже, А.В.Краснов - республикылан кумдан

В.А.Подбойкин (шолаште) - Смоленск мландыште "Демос" отрядын членже дене пырля.

(Фотом тоштерысе архив гыч налме.)

палыме ученый да мер пашаен. Культура министрлан ыштен, варажым Маргосуниверситетыште туныктен.

Чапым налше моло егланат тоштерыште кумда верым ойырымо. Ты кундем гыч Кугу сарышке 530 ен каен. Тышечын 150 фронтовик гына илыше кодын. Нунын кокла гыч ятырынже колхоз, туныктымо пашаште да моло вере тыршеныт. Шукыштын онгыштышт орден да медаль чолгыжыныт. Фотосўретыштым ончет да, нунын дене лишкырак палыме лиймеке, кугешныме кумыл лектеш. Кажныштын, векат, уныкашт тиде школышто шинчымашым поген да кызытат тунемеш. Нуно военный да патриотический пашам шуктымаште кугу надырым пыштеныт да пыштат. Совет Союз Герой-влак Василий Соловьевын, Николай Павловын, Зосим Красновын, Хатиф

Хасановын кундемшыкышт туныктышышт В.А.Подбойкин дене пырля миен коштыныт. А шке ыштен налме оксашт дене икмыняр ий ончыч Н.П.Павловын шўгарышкыже мрамор плитам пыштеныт. Ты шўгарым ий еда тўзатен шогат. Ты сомылым шукташ Ярамарий сельсовет администратийын пуйто вийже ситен огыл. Кодшо ийын шыжым Моркышто Н.П.Павловын да З.А.Красновын 80 ияш юбилейыштым палемдышт. Герой-влак нерген монтажым ыштыме дене гына серлагышт. А ты чапле касышке Николай Павловын Татьяна пелашыжым молан ўжаш огыл ыле? Тудо Николай Павлович нерген моткоч онай иктешлымашым ышта ыле.

Мут толмашеш, Кокласола школын чолга следопытше-влак туныктышышт В.А.Подбойкин дене пырля сар деч вара колышо латкандаш фронтовикын шўгарышт ўмбалам мрамор плитам келыштареныт. Тунемше-влак тылеч посна республикыме воинский частьлашке, райвоенкоматыш лектын коштыт, милиций пашаен-влак дене вашлийыт, лўйкалымаште лиедат. Экскурсийыш лекташ школ администратий оксам, автобусым ойыра. 11 класшыште тунемше-влак граждан, Кугу сарыште, кызытсе конфликтлаште лийше герой-землякышт нерген рефератым возат. Школым тунем пытарышашлык-шамыч шымлыме пашам ямдылат. Совет Союз Герой В.И.Соловьевын уныкажын уныкаже Василийын "Воинская обязанность: долг или страшная повинность" лўман рефератшым эн сайлан шотлымо. Тудо районын чапшым республикыште аралаш ямдылалтеш.

- Школ тоштер гоч ятыр паша ышталтеш. Тудын сомылжо нерген видеофильм-влакым сниматлыме. Военный да патриот паша нерген шым видеокассетна уло. Нуным "Мужество" урокым эртарыме годым кучылтына. Тоштерна 2000 ийыште Российыште эртаралтше конкурсышто сенышыш лектын ыле. Российысе самырык историк-влакын конференцийышт гыч кум гана лауреат лўм дене пўртылны. Теният Всероссийский конференцийыш каяш правам сенен налына,- шыргыжалеш Василий Александрович.

